

Já chci oklamat smrt

Dušan Pala

1941

9. 3.

Chci-li si psát zápisky, zdá se mi, že nenajdu dosti pevné vůle, abych vydržel. Domnívám se, že se znám, a proto si to myslím. Žel, jen se to domnívám – kdybych měl jistotu, již dávno bych se tomu všemu smál. Avšak mé myšlenky jsou prchavé, tak často si odporující, tak zločinné a zlomyslné jako velkomyslné. Těm pěkným schází ráznost, která by je probudila k činu (a stane-li se tak někdy, tu, jak jsem se už častokrát přesvědčil, spatřím rub všeho a zhnusen prchám, nebo se směji smíchem, který mě tak protivně leze do morku), těm špatným chybí energie, jež by mne odvrátila od nich, a proto se nechávám vláčet svou neřestí.

Já vím, jak možno být zlomyslným, a je to velmi snadné. Je mi jen líto lidí, kteří dovedou ve mně vzbudit soucit už tím, že mi bud' věří, anebo se mi protiví. Abych se tomu vyhnul, vyhýbám se i lidem, a hle, zde je kořen všeho zla: přejdu-li k nim, mám-li už to na srdci a točím se kolem nich, snaže se je na to uvést oklikou, ale vím předem (jen ze zkušenosti!), že je budu nudit, protože mám jedno neštěstí. Přicházím vždy v nepravý čas. A tu jim melu svůj nesmysl, opakuje ho do zprotení, nejen jim, nýbrž i sám sobě. Jak mrzké jsou potom i věci nejvznešenější. To říkám proto, abych se omluvil sám sobě. Myslím, že bych potřeboval povzbuzení, úspěchu, přesto že se mi protiví vítězstvími lacino získanými zhýčkaní lidé! Ale co se mi dnes protiví, může mne zítra nadchnout, proto půjdu spát, aby se mi ten chaos rozležel v hlavě.

28. 3.

A je dnes den, jakých je málo, protože jsem znovu našel víru sám v sebe. Já se bojím všech, kteří jsou prázdní anebo příliš učení, druhých ještě víc. Schází jim totiž schopnost vžít se do situace [zbytek věty nečitelný]. Hledám dost síly, abych dopsal svůj román. Mé myšlenky se stahují jako mračno před bouří a nikdy, nikdy se nedovím, co je na nich zvláštního. Zdá se mi, že život nemá konce a nemá hranic pro toho, koho jsem prohrál; pro toho však, kdo chce žít, žít a žít, je krátký, nešťastně krátký. Já chci oklamat smrt, abych mohl dopsat svůj román, svůj pamflet!

1943

17. 6.

Vytvořil jsem si jistou představu o ženě částečně pod vlivem literatury a běžného názoru, částečně sám; považoval jsem ženu za stvoření značně odlišné od muže a nepřisuzoval jsem jí mimořádných duševních kvalit. Zdá se mi, že její životní funkce je jaksi zvířečtější než funkce mužova a její horizont mnohem, mnohem jasnější a prostší. Nevím, zda je správná představa, že žena je jaksi vyloučena ze sféry tvořivého myšlenkového procesu, která se mi občas vtírala a vtírá dosud do mozku. Rozhodně však myslí žena převážně dámskou logikou, připoutanou k zemi a opět k zemi, jako by nevnímala obrovské vesmíry, prostory a časy. Nalézal jsem v ní přechasto rysy materialismu a utilitarismu až naivního, což se mi zdálo komické či spíše škádlivé.

Má domněnka dostala rozhodnou ránu, když jsem se setkal s určitým typem mužů, kteří odpovídali až na nepatrné individuální úchytky takovéto ženě. Kupodivu neshledával jsem na nich nic

nemužného; je pravda, že se do nich přimísilo nemálo drsného koření, ale to stále neměnilo jejich celkové založení. Konečně jsem objevil, že i mezi ženami jsou rozdíly, že ženy jsou bytostí nanejvýš příbuzné mužům, že chytré z nich jsou v okamžitém úsudku duchaplnější než průměrný chytrý muž, postrádající jejich bezmála dětské bezprostřednosti.

Přirozeným důsledkem těchto zkušeností byla změna mého názoru v tom smyslu, že na člověka v základu se je nutno dívat jako na bytost jednu, nerozlišenou pohlavím po duševní stránce. Myslím, že to, co je pro ženu specifické, hraje v jejím intelektuálním životě nevalnou roli, vyúsťující navenek toliko v sexuálně vyhocených situacích. Dejte mi pokoj s přemírou ženské citlivosti! Vidím na sobě a na desítkách mužů, jak jejich nervový systém se hroučí před sebemenším nárazem, ostatně muž je tvor nesentimentální jen potud, pokud je ve styku s mužem. Žena ve styku s ženou je snad snadněji přístupna citovému výlevu bez obav, že bude zaražena výsměchem, ironií či hrubostí stran své společnosti. Pak jistě tu hraje nějakou úlohu zřejmě neschopnost k velikému dílu – to se mi zdá důvodem, že ženské pózy o vyniknutí ztroskotávají na své plochosti.

Do této jednotnosti lidské se vkládá biologická nutnost, která formuje vztah muže a ženy, která přetvořuje obě pohlaví omezujíc jim ony vlastnosti, jichž postrádá člověk jako živočišná forma, nebo jež jsou latentní. Za takovou vlastnost považuji zdrženlivost mladých žen v pohlavním životě, jistě z hlediska ženy vyvolanou tradicí, výchovou..., která nutí muže k výbojnosti a dává vznik zdánlivé mužské superioritě.

18. 6.

Ostatně zůstává mi nadále záhadou poměr žen mezi sebou. Dnes jsem slyšel od Svaty, že ona sama prý byla zaražena v hovoru a vysmívána právě ženami. Lituji, že mi je nemožno pozorovat ženy mezi sebou a musím se omezovat na suché zprávy, které mi ženy samy mohou podat, na své představy a na svůj intelekt.

Pokud se týká mých vztahů k ženám, pochopím je snad nejlépe, promyslím-li dobře, jaký význam měla a má pro mne Svata jakožto přítelkyně a jaký postoj já k ní zaujímal. Seznámil jsem se s ní dosti krotkým a banálním způsobem v tanečních. Bylo to tuším začátkem prosince a v kurzu, do kterého jsem chodil, nemohl jsem za živého Boha nalézt děvče, jež by mne upoutalo. Ostatně já sám bych ji nebyl býval vyzval k tanci, neboť se mi zdálo, že ji střídá příliš mnoho tanečniců, což mi nebylo milé. Potřeboval jsem delší dobu, abych se s tanečnicí rozhovořil, abychom ztratili nedůvěru, která se vkrádá do duší tančících spolu s jasnými světly silných žárovek... Zbyněk mne žádal, abych se s ní seznámil. Učinil to svým trhaným a sarkastickým způsobem, pronesl o ní jakási vulgární slova, takže jsem si vytvořil jistou představu, kterou jsem potom byl musel od základů změnit.

Nevím již, co se potom přihodilo. Blížilo se k přestávce a já se střídal u Svaty se Zbyňkem a skupinou mládenců ze [nečitelné slovo]. Čekal jsem, abych u ní zůstal přes přestávku, ale marně. Špatně jsem si to vyměřil, nějací hoši mne vystřídali. Pamatuji se na chvíli, kdy jsem jí snímal ruku s pasu a zařezával se očima do tváře. Byla neobyčejně jemná, připomínala mi náznakem holčičky-jedináčky. Líbila se mi a vzbuzovala u mně jistý pocit, který lze označit jako první stupeň mužova zájmu o ženu. Tento zájem se u mne projevuje především vystupňováním mé ctižádostivosti, která však nesmí v žádném případě narazit na kámen. Proto vysílám do boje nejdříve rozvědčíky, vystrkují tykadla, jimiž se pokouším rekognoskovat situaci. Zároveň mou hrud' svírá podivné horečné chvění – takové, jaké se dostaví po každé, kdy se jedná o něco rozhodného, o zkoušku – bolestné či spíše bolest sugerující. Znáám dobře jeho příčinu. Je to strach, aby mi žena neunikla, neboť jsem nesmírně družný člověk, který potřebuje dámské společnosti, přítelkyně či snad milenky. Nikdy jsem ji neměl, vždy zůstávala jen v mých snech. Konec konců bylo to mou vinou, vinou mého dřívějšího nespolečenského života. Když jsem přistupoval k Svatě, měl jsem za sebou přehořkou zkušenost s H., které se nyní smějí v povrchu svých myšlenek, ale která jediná zůstala pro mne ženou vskutku milovanou. Neboť jsem se nezbavil ani po oněch nezapomenutelných otřesech, po výstupech, po velikém zklamání ze 24. května t. r. dojmu, že ona bude idolem, obrazem, nehmotným a veskrze duchovním preludem ženy, neurčitým snad, ale kouzelným. Nevím, mám-li vskutku pravdu, ale Svata měla ne jeden její rys na první pohled; širokou tvář, modré oči... něžnou pleť. (Na denním světle jsem zjistil později, že byly spíše do šeda.)

19. 6.

Potom mne ještě chvíli pronásledovala touha, hnala mne za ní, ale [nečitelné slovo] jsem nakonec. Nevím z jakého důvodu. Svata mi zmizela ve spoustě děvčat, více méně nevýrazných tváří, ba bojím se, že jsem dokonce na ni zapomněl.

Uplynulo pět dní, než [jsem] se s ní opět shledal. Bylo to na čaji, ples tanečního kurzu a šel jsem tam jakýsi rozmrzelý, já ještě k tomu v náladě silně melancholické – viděl jsem těsně předtím Hanku na ulici a zmocnilo se mne rozechvění rázu spíše poetického než sexuálního. Nudili jsme se tam nejdříve oba a nechybělo dokonce ani mnoho, abychom byli vyloučeni. Z. chtěl odejít, neboť byl skeptik až nepříjemný. Já však naléhal, abychom zůstali, jako bych tušil, že se má něco pro mne významného přihodit. Bylo to až po přestávce. Zbyněk počal se zajímat o děvče, které jsem dobře nemohl poznat, ale cítil jsem se při pohledu na [něj] silně rozechvěn a přitahován. Pak jsem poznal Svatu; vidím ji ještě dnes v květovaných šatech... Slušelo jí to jako nikdy potom, její tělové barvy vystupovaly výrazně a dráždivě. Má ctižádostivá touha mne již svírala neodbytně v klepetech. Přes půl roku jsem nepocítil k děvčeti vztahu, který by byl trochu vřelejší jak po pohlavní, tak po duševní stránce. Nyní (bylo to na konci kurzu před poslední prodlouženou) se mi zdálo, že mám poslední příležitost. Zbyněk byl chladný, cynický a skeptický v milostných záležitostech, ale cítil jsem, že v této chvíli jeho odstup (ostatně jen zdánlivý) roztává. Nyní jsme nepustili Svatu téměř ze své moci. Jeden z nás byl stále připraven zasáhnout, kdyby druhý, tančící se Svatou, měl být vystřídán. Bojovali jsme o ni se dvěma výbornými tanečnicí, jimž jsme se ani zdaleka nevyrovnali; myslím však, že tu rozhodlo to, co včera Svata sama nazvala mou pevností, která mne nutí jít za vytyčeným cílem. Nuže takový je snad viditelný důsledek, ve stručnosti se pod povrchem tají mnoho duševních procesů, které zakládají výslednici. Jedná-li se o ženu, objevuje se tu především, jak jsem již napsal, neobyčejně silnou měrou má ctižádostivost, či lépe řečeno strach, že se nezmocním pro sebe alespoň některého dílu její ženské bytosti, nezdaří-li se mi to, mám-li dokonce posměch, pohrdání, zaplavují mne komplexy méněcennosti a já upadám do stavů, které nemohu označit jinak než trapné. Připadám si jako mrzák, kretén, vyloučený z milostného styku se ženou či alespoň s takovou ženou, jakou bych chtěl – se ženou dostatečně smyslnou, inteligentní a něčím půvabnou. Uvědomím-li si, že jsem tu omezován svou přirozeností, snažím se nalézat východisko ze [nečitelné slovo] rezignací sice poněkud bolestnou, ale nakonec přece mne uklidňující a přeměňující zážitek a jeho hořkost v lyrický stav, jenž zabarvuje a určuje potom mou vzpomínku na tu kterou dobu. Jinak ve chvílích, kdy podobným náhodám nejsem dosti přístup, se vzpírám, něco takového považuji, tuto rezignaci, za znak mého nemужného ducha, za cosi zahanbujícího a upadám přirozeně do nových, silnějších komplexů, kdy nenávidím nejen své tělo, nýbrž i duši. Ostatně o svém vnitřním životě a o jeho falešnosti, pokud se týká pohlavního života, mohu říci mnoho zajímavého a nepěkného.

20. 6.

Nebylo mi dlouho jasno, čím je ovládán nebo spíše otravován. Je-li takový u všech tvorů, u celého živoucího kolektivu, jaká ostuda tvůrcova! Jeho hnacím řemenem ve mně je úzkost, úzkost a to, abych mohl podržet iluzi, již si vytvářím a již bych rád učinil pravdou, a přiznávám si, že to je touha stát se něčím jako sexuálním hrdinou. Když jsem kvůli této představě nebezpečně falešný sám k sobě a v sobě, vytvářím si systém triků, abych mohl za ní jít, byť by to zraňovalo mou hrdost. (Kolikrát jsem ji před ženou již ponižil toliko z toho důvodu nicotného, směšného, brutálně přírodního!) Zkřížilo to mnohokráté mé plány a zvrátilo i světy, jež jsem si tak pracně vybudoval. Tento přísný a tvrdý odsudek svého pohlavního života pronásím z jistého rozčarování mezi požitkem, jež mi skýtá samoukajení pohlavního nucení, a mezi skutečností, když se blížíme k živé ženě z masa, krve a duše. Mohu říci, že Svata mne naučila překonávat tento stav, nebo spíše já sám se to naučil – jejím přátelstvím. Ale o tom později. – Nepouštěli jsme tedy kořist ze spárů jako dva upíři. Zbyněk v určitém stupni zdánlivé pohrdačné rozkoše, já se stal rozvášněným samcem, který maskuje své hnutí snahou dělati si legraci z dobrodružství. Střídali jsme se u ní tak rychle, že nebylo možno zavést rozhovor. Pamatuji se, jak jsem jí řekl, že nejsem nemluva. Nevím už, co odpověděla, ale po delší době se rozvinul hovor v tom smyslu, že já se jí ptal na jméno. Nevím, co mne tak nutí, abych ji chtěl poznat, mám lidi, s nimiž přicházím do styku, jistě je to mé domněnání, že jménem nabývá člověk barvy, tvaru, že se stává člověkem celým, k němuž mohu přidat pečť jistoty. – Já se pak vyptával dále a zdálo se mi hned z prvních slov a z celého jejího vzezření, že patří mezi dívky mající jistý stupeň duševního života. Já se pak vyptával dále, neboť se cítím sblížen s člověkem, o kterém toho hodně vím a který ví rovněž ledaco o mně. Dohovořili jsme se, že ona jezdí do Sobotky a já že se narodil v Libošovicích.

21. 6.

Toto překvapení vytvořilo mezi námi ovzduší vzájemné důvěry, první krůčky byly učiněny. Potom jsme nabídli Svatě domů doprovod; hoši, se kterými jsme se o ní tak dlouho potýkali, ji tuším

pozvali na neděli na čaj, na nějž však maminka Svatu nepustila. Tu cestu vyšla najevo další pozoruhodná fakta. Nevím už, jak jsme na to převedli hovor, ale začali jsme o Sobotce a o Jičínku. Ptal jsem se jí, není-li příbuzná básníka V. Šolce, a ona odpověděla, že nějak vzdáleně. Pak se já zmínil o [nečitelné slovo] a řekl jsem jí, že jsem tam pracoval na žních (ta lež, již se tak často dopouštím ve společnosti, abych se mohl blýsknout před jinými i před sebou!). Ona hned, že tam má své příbuzné, a tu jsme se k velikému oboustrannému překvapení dověděli, že máme společného strýčka. Pamatuji se dobře, že já jsem ji držel pod paží, kdežto Z. šel vedle nás. Dnes mi je nepochopitelné, jak jsem se mohl stýkat s ním při cynismu skutečném či předstíraném v jeho charakteru. Ostatně cítil jsem, že Svata je jaksí spíše moje než jeho; myslel jsem tehdy cestou, že já ji budu moci milovat, že budu moci pro ni žít. Její podoba s Hankou stala se ve večerním měsíčním osvětlení více než zřejmou, ale Svata byla ušlechtilější a měla v sobě něco, co ji zušlechťovalo a povznášelo nad H. jak tělesně – ano: bronzové vlasy, svinuté vzadu do ruliček, později tak často rozčuchaných, tvar úst, spíše širší, rovný nos, který se mi na ní vždy velmi líbil a probouzel ve mně jakýsi cit pro symetrii, a pak důlek ve bradě, pro který jsem ji velmi často škádlil. Ostatně shodli jsme se se Zbyňkem, že Svatě noční osvětlení shora neobyčejně sluší. Kromě toho mírně aristokratickým způsobem [vyslovovaného] r, což na mne velmi dobře působilo – Dostali jsme od Šaška její fotografii z tanečních (byl to podivný chlapec: nemluva prostého řádu jako z [nečitelné slovo], smolař v životě, ale asi tuhý, žil myslím velmi intenzivním vnitřním životem /dát do příští novely!/) jak pohlavním, tak i ve všech jeho ostatních projevech. Sbíral na př. fotografie děvčat a dopisoval si s nimi, aniž by je kdy spatřil). Nuže ukázali jsme fotografii Svatě a smáli se všichni tři, neboť na ní nevypadala právě nejzdařileji. Je pro mne charakteristické, že jsem se podobenky zmocnil já, abych měl nějaký dokument o Svatě, tvrdě Zbyňkovi, že se ztratila. Pochybuji, že mi uvěřil, a myslím si, že tušil skutečnost.

22. 6.

Považoval jsem to za dobrý počátek. Nevím, čím to je působeno, že příkládám každému začátku takovou důležitost, jako by tím a jen tím měl být určen celý vývoj. Nepochybně přeceňuji jeho význam, ale to jen proto, že jsem člověk nanejvýš netrpělivý, často až chorobně. Z toho, jak je zřejmo, vyplývá má ukvapenost a nekritičnost. Řekl-li mi Frinta, že nebudu nikdy dobrým přesným kreslířem, cítím daleko hlubší důvody toho ve svém nitru; neukázňenost! Pokouším se ji přemáhat, ale to se mi daří asi tak, jako kdybych se pokoušel ubít víry v Boha. – V podobných případech jako se Svatom nebyla náhodou moje kritická soudnost obzvláště vyhocena. Podléhal jsem všem prvním návalům citu, aniž bych se kdy mohl nadát, že dojdeme k vyplnění. Vyvěřela ve mně ihned fantazie, která sama o sobě uniká znění. A dokonce [zbytek věty nečitelný]. Konec konců označuji já sám o sobě tento jev jako určitý druh a projev krutosti, proti níž se mi zdá obrana nesmírně těžká, ne-li nemožná, protože by vyžadovala transformaci celé mé přirozenosti, což je přinejmenším nesmysl. – Kdyby mé přátelství se Svatom spočívalo zprvu na nespoutané vybičované pohlavní ctižádosti, o které jsem se již zmínil, ačkoliv se mi nezdá již nyní možné, že bych byl v takové duševní tísní a pod tak velkým tlakem ctižádosti, jak se mi tehdy zdálo. Byla to doba, kdy nechybělo mnoho, aby se mým ideálem nestal kdejaký pražský hejsek. Myslím, že Svata sama mne z toho vyléčila.

23. 6.

Poznával jsem v ní ženu, ale ne ještě zcela rozvinutou. Nyní již vím, co mne k ní přitahovalo přes malé nedostatky: její značná upřímnost a okolnost, že je na rozhraní mezi dětstvím a ženstvím. Mohu říci, že v její přítomnosti i při myšlence na ni ve mně pokaždé vře silná touha po těle, ale ona je jakoby krotitelka dravé zvěře. Myslím, že bude zapotřebí veliké síly a odvahy, budu-li chtít po této stránce s ní něco zkusit. Má žádost se rozněcuje ledakterou částí jejího těla: tváří, ňadry, břichem – ale o tom už ani muk. Přiznávám, že jsem shledal u ní jistý defekt, a to podivně postavená stehna, ale kupodivu mi to nikterak není na závadu. Co jsem ve Svatě všechno hledal. Zprvu to byla kamarádka – doby, kdy jsme chodili se Zbyňkem – a já, ač jsem ho očividně odstavoval, nemohl jsem nikdy dosáhnouti nad ním převahy. Měl zřejmě u děvčat vždy veliké štěstí, jakého se mi nedostávalo: kde on získával pohrdáním (zdánlivým ovšem), nenuceností, cynismem, já se musil rvát se sebou samotným, procházet čadivým a dusivým ohněm falše, který mne opotřebovává daleko více než co jiného. Ale nereptám proti Bohu, že mne učinil takovým. Žiji z hloubky a to, co mi život přináší a snad působí mou roztěkanost, neschopnost soustředit se k jednomu jedinému bodu, je vlastně mým štěstím. Neboť kdo pochopí celou mou blaženost vnitřního života, jenž žije sugescí zcela nepatrnou? Myslím, že mám nesmírně básnivou duši, ale neschopnou velkých činů. Mučím

se otázkou, zda jsem umělec, a ve vidinách vidím pošetile svou slávu, což mne unáší. Ale nejsem schopen dlouhé intenzivní tvořivé práce, což mne mrzí i někdy těší. – Svata se mi zjevovala v několika podobách. Především v té pro mne tak dosud málo skutečné! Ve své smyslnosti, animálnosti, v tom, co ji činí samicí. Což zůstalo vždy imaginární, a bylo-li skutečností, objevilo se na stisknutí ramenou, sotva znatelného řídkého dotyku prsou. – Pak se mi jevila jako žena, tj. samice s duší, a to s dosti pozoruhodnou duší. Této Svatě patřilo mé vyznání lásky, o kterém se zmíním později. Byl bych schopen pro ni žít, tvořit a znamenat něco. Snad bych dokázal i velké výkony, kdyby toho vyžadovala. Nešlo mi ovšem o lásku v plném slova smyslu, jak jsem ji poznal ve zhoubné formě před rokem. Byla to potřeba mít něžného, dobrého, upřímného druhu (takové vlastnosti Svata má beze vší pochyby), který by ovšem věděl, že jakožto muž potřebuje vybit své pohlaví. A pak byla Svata jako jemný kamarád, což se projevovало nejčastěji v našem styku. To ona o sobě prohlašovala, nepodařilo se mi dosud zjistit, zda ke mně vskutku necítila náklonnost hlubší... Neznám ženy ve chvílích pohlavního rozrušení do té míry, abych mohl posoudit, co jejich vzezření vyjadřuje. Pak tu ovšem hrála svou roli její výchova patrně v tradicích počestné a zámožné měšťanské rodiny dobrých Pražanů, trochu snobských – odpusťte mi, postižení, křivdím-li vám – již my mladí odsuzujeme, ač je více než odůvodněna obava, že sami budeme prototypy těchto buržo.

24. 6.

Naše první schůzka se konala o Vánocích na Štěpána. Bylo to tuším v sobotu. Došlo k ní po pozoruhodných událostech. Svatu jsem uviděl naposledy v sobotu o prodloužené, již se končil náš taneční kurz. Bylo to prvního dne našeho vánočního prázdná. Rozhodl jsem se a přiměl k tomu rovněž i Zbyňka, že se budeme Svaty držet, abychom ji získali pro sebe. Byla to ovšem především iniciativa z mé strany, která určovala všechno jednání a která vlastně podnik udržovala. Šli jsme s ní domů, ale tu byla bohužel také její matinka a my nesmluvili, nevím z jakého důvodu, schůzku cestou – snad proto, že s námi šel ještě Zdeněk. Ale [nečitelné slovo] se tehdy přihodila paměťohodná smůla. Tu já naléhal na Zbyňka, abychom zahájili patřičné kroky, neboť jsem byl jat netrpělivostí mně vlastní, pramenící z obavy, že mi Svata uniká. Konečně se mi ho podařilo [nečitelné slovo] a já napsal jí dopis, který on podepsal. Pamatuji se dobře, jak já se o schůzku staral již od Štědrého večera, jak jsem přemýšlel, kam by bylo nejlépe jít, a jak jsem obstaral lístky do biografu už kolik dní předem! Nuže, tato úzkostlivost je znakem mé povahy a přivodila mi často pocit, že se stávám směšný v očích těch pružných, kteří se přenášejí přes úskalí daleko větší s naprostou lehkostí a elegancí. [Nečitelná dvě slova] je tolik sveřepého, křečovitého, bázlivého, že jsem přecasto podiven a přiveden do rozpaků nebo samoty.

25. 6.

Vyjasnilo se ve mně, až když jsem poznal, že i žena je stvoření nikoli tak křehké, jak jsem se domníval.

26. 6.

Ostatně žena, je-li příliš mocným předmětem a obsahem mužovy duše, zaujme ji nakonec celou působící zhoubně a podvratně. Neboť dospívajícím se zjeví jednou a zapůsobí s královskou silou na něho. Pak, když se člověku zjevují nové a nové světy z oblastí duchovní, stává se více méně návykem, pudem, předmětem smyslné a jen smyslné touhy. A je-li ona příliš silná, zaujme-li více místa, než jí přísluší, stává se [nečitelné slovo], protože vyvolává oheň [nečitelné slovo] v dolní části těla, jež odvádí a rozptyluje. Věřím, že pohlavní cit je podstatou umění – nebo spíše dosti než [nečitelné slovo] součástí. Ale podstata umění chce, abychom tento cit překonávali stavíce na jeho inspiraci sugerujícím základě. Umění chce transformovati a transformace – tot' proces utrpení, odříkání, vůle. A dokud umělec k tomuto procesu nedospěje, není tvůrcem. A já dosud nedospěl.

Heraklova smrt

27. 6.

Umělcův postoj k člověku, kterého tvoří, je nanejvýš tajuplný a záhadný. Umělec může tvořit vrahy, bestie i moralisty, ničemy, zchátralce, obyčejné tuctové poloidioty, ale z této roztodivné cházky nebude ani jeden mít hrůzu, jakou by měli lidé skuteční. Žádný umělec nemůže nemít s nimi a právě při nejmenším to pochopení, že skutečná drsnost, již vidíme, je vlastně drsnost zdánlivá a prchavá. Neboť umělec ví, že člověk je tvořen nitrem. A může někdo nenávidět nitro lidské a říkat o něm, že je ničemné?

Sejde-li se někdy pět lidí, tři se budou obelhávat o závod, aby si dokázali, že mají dobré společenské chování. Představte si 3 muže a 2 ženy u jednoho stolu! Mezi ženami a mezi muži se vznítí boj samců o ženu a boj muže se ženou. Ostatně to budou všichni vědět a číst si to na očích, ale jazyk bude třeba kritizovat deset předních herců, o které konec konců nemohou mít nikdy zájem té intenzity, jaký mají o přítomný děj. Nuže, představte si dále, že by nějaký barbar toto napětí nevydržel a mluvil to, co uznává za pravdu, co cítí, co v něm je! Oh, v lidech je tím více zlého, čím více to tají společenskostí.

A já se toho děsím nevěda, jaký by měl být můj postoj v takových případech a vůbec v životě. Neboť upřímnost, již každý chválí, je pro člověka nejodpornější děvkou.

15. 12.

Nyní vím, že zde není Boha. Osud, vůle a síla mocněji buší životem, zrozením a zánikem. Nemohu je však nazvat jménem Všemohoucího. Vykupují, ale strhávají do svých temných hlubin; jejich křídla se stávají často ctnostmi. Ale já, který jsem jimi zmítán daleko více než kdo jiný, já široké duše s úzkými ústy, toužím si prožít s hvězdami. Tuším svět, který neexistuje, a vidím Boha, který mne neposiluje. Porozumím mu, až odhodím balast vůle, síly a osudu. Stane se to? Neztratím při tom svou rovnováhu? Snesu pak Boha za zem?